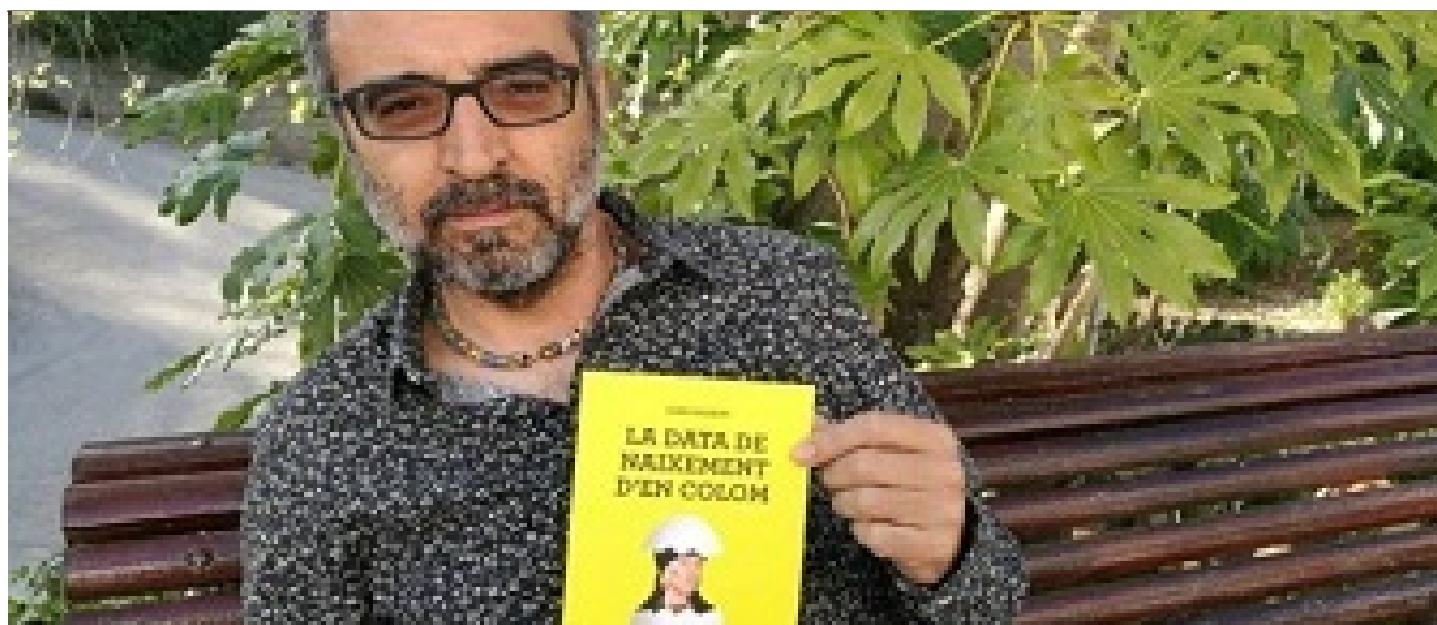




Jordi Bilbeny: 'Amaguen la data del naixement de Colom perquè demostra que era català'

Autor: Sebastia Bennassar

Data de publicació: 22-04-2017

Reproducció de l'entrevista a En Jordi Bilbeny del 22-04-2017 al diari digital Vilaweb. L'estudiós de la figura de Colom acaba de publicar un llibre on escateix el misteri sobre la seva data de naixement.

Jordi Bilbeny (Arenys de Mar, 1961) és un dels intel·lectuals més controvertits del país. Les seves investigacions l'han dut a assegurar que el descobridor d'Amèrica és el barceloní Joan Colom, que Cervantes era català i que alguns dels principals texts anònims de la literatura castellana en realitat els varen escriure catalanoparlants. És cert que cada aportació ve reblada per una allau de crítiques des de la filologia i la historiografia oficial, però nogensmenys cada vegada aconsegueix més ressò i seguidors per continuar desenvolupant la tasca de descobriment de l'ocultació sistemàtica o del seu segrest. En el cas del 'descobridor d'Amèrica', ha escrit sis llibres per demostrar la seva tesi i ara acaba de publicar-ne el setè, La data de naixement d'en Colom, amb el subtítol: 'Una proposta per a la identificació d'en Cristòfor Colom amb el barceloní Joan Colom i Bertran, nascut el 1414.' Es tracta d'una obra breu amb més de 500 notes al peu i que defensa, a grans trets, que l'Almirall era Joan Colom, que la descoberta d'Amèrica la féu essent ja força gran i que morí amb més de noranta anys. Torna en Bilbeny i torna amb el seu tema estrella, la catalanitat de Colom.

—Heu dedicat una bona part de la vostra vida professional i investigadora a la figura de Colom i n'heu publicat sis llibres abans d'aquest. Per què aquesta nova entrega?

—Al marge dels que tinc publicats, n'hi ha set o vuit més empantanegats a l'ordinador i el material s'ha de treure perquè si està tancat no genera res ni provoca moviments intel·lectuals. S'acostava Sant Jordi i vaig decidir agafar aquest material sobre la data de la naixença d'en Colom, i en un mes i mig el vaig acabar d'enllestir i preparar per publicar-lo. La qüestió de la data és important per saber de qui parlem, si del Colom català o del Colombo genovès. Amb els llibres

anterior, la meua tesi ja quedava clara, però pel que fa a la història, aquest país es dedica a practicar el 'rajoisme' polític, que és mirar cap a una altra banda, i això m'obliga a mi a anar traient tota la informació de què dispo fins que no es tanqui el tema.

—Sorprèn que el mateix Almirall i els seus exegetes no hagin aclarit mai aquest dubte...

—Per descomptat, el fet estrany és que aquesta dada no es digui. Qualsevol biògraf comença la relació dels fets del seu biografiat explicant quan va néixer, qui són els seus pares i on ha crescut. Hi ha un munt d'erudits que s'estranyen que a les biografies de Colom no hi hagi la data de naixement, però és que tot allò que pot relacionar Colom amb Catalunya i Barcelona s'ha esborrat. Fins i tot es dissimula amb la tornada i s'intenta passar per alt, quan està demostrat que quan l'Almirall ve a Barcelona no és que s'estigui a casa dels Colom de Barcelona, sinó que s'està a casa seva, però això no ho pots saber si no tens la documentació. Els cronistes esborren la data de naixement de Colom perquè demostra que era català. Això permetrà més tard identificar-lo intencionadament amb el Colombo genovès, un personatge que va existir, però que era un llaner sense estudis que no navegava pràcticament mai i que no va poder ser qui descobrí Amèrica. Colom tenia escut d'armes, experiència corsària a favor de Renat d'Anjou i, així, la data cau al costat de la tesi d'un Colom barceloní, molt més gran quan descobreix Amèrica, que mor de vell o de 'senectute bona'. Morir de 'senectute bona' vol dir morir de vell, o de molt vell, cosa que explicaria que morís d'una malaltia que que només pateix la gent molt vella.

—Com més detractors teniu més s'enforteixen les vostres teories, i amb aquest llibre ja en teniu força, perquè entre més coses us defensau dels atacs rebuts...

—Són detractors en el sentit clàssic de la paraula, sí, però per ser detractor de res, els interessats haurien de tenir formació i alguns arxivers no la saben o no la tenen en compte, i no em volen donar la raó. Diuen que Colom era mort en el moment del descobriment, però jo demostró que és ben viu i que els documents que diuen que és mort fan referència a una mort civil, habitual en cas d'enfrontaments militars o en absència llarga al país per poder accelerar tràmits. I tot i així, continuen insistint en aquest fet. Nito Verdura, per exemple, explica que 'en Bilbeny diu que té uns documents, però jo no els he vists' i com que no els ha vists, llestos.

—Bé, és que ell defensa que el descobridor era eivissenc, i així la seva teoria se'n va en orris...

—Teoria que no s'aguanta per enlloc, no hi ha res darrere de la seva il·lusió, que en canvi s'ha magnificat de manera espectacular. Dels Colom de Barcelona en tenim tot l'arbre genealògic, papers, documents... Però si aquest és el país que volem, on teories inversemblants tenen una gran cobertura, en bona part per culpa de la poca formació cultural que hi ha als mitjans de comunicació, doncs és el que tenim. L'especulació triomfa i, en canvi, de la recerca seriosa en diuen invenció...

—Així doncs, el descobridor d'Amèrica és en Joan Colom i Bertran.

—Sense cap mena de dubte. És el João portuguès, és l'home que té una néta que es diu Joana i que bateja com a Joana a l'illa de Cuba. És el mateix home que trobem en l'expedició danesa de 1477 a Grenlàndia, en què fa de pilot de nau, una expedició narrada en llatí on apareix un Johannes com a pilot. El nom de Cristòfor l'adopta després del descobriment, s'identifica amb el sant portador de Crist per sobre de les aigües i és molt possible que aquest canvi de nom es degués al fet simbòlic d'entrar en un orde religiós o militar i que hi hagués una al·legoria de l'extensió del cristianisme sobre les aigües que representen també els viatges colombins. És aquest Joan que ha estat a la causa de la Generalitat contra els Trastàmara en la guerra civil i és aquest Joan que porta el taüt del Conestable i que s'ha casat amb Felipa de Coïmbra i que per això té rang de noblesa que li permet tenir el títol de virrei. Tot encaixa amb aquest Colom urgellista enfrontat als Trastàmara i del qual desconfiava tant en Ferran el Catòlic perquè ambdós se saben el passat. Ja ho va descobrir l'Ulloa, l'investigador peruà que el 1927 s'instal·la a Catalunya perquè es topa amb la família i vol aproximar-s'hi. És el primer que s'acosta a la identitat real.

—Parlau sistemàticament de censura i apropiació de la història per part de Castella. Però realment els calia?

—Jo no sé si els calia o no, però sí que sé que van fer-ho. No m'agrada la història ficció, exposar què hauria passat si

un rei o un altre hagués fet una cosa o l'hagués deixada de fer. El cert és que el 1503 s'estableix una censura d'estat que diu que tot allò que s'imprimeixi en els territoris dels Reis Catòlics primer ha de passar per la supervisió religiosa. Ben aviat, en temps de Felip II, aquesta censura serà exercida pel Consell Reial, és a dir, pel braç polític. Per què ho fan? Doncs perquè no volen que la gent pensi diferent i s'organitzi d'una manera diferent. L'espècie humana sempre ha estat controlada pels governants mitjançant les lleis, i la llei d'impremta ho vol tenir tot supervisat. En molts casos, aquesta censura ha implicat una reescriptura no innòcua, en què es canvien els llocs, els noms i els fets. I això fan.

—Però em sembla que això que defensau no va agradar gaire a la universitat, i us va quedar sense doctorat...

—Tot va passar perquè un dia jo presentava un llibre o un article als mitjans i El País va demanar qui era el meu director de tesi i jo vaig explicar-ho. L'home em va trucar i em va dir que no li havia agradat sortir, però la informació és pública, hi havia un contracte públic. Jo volia fer la tesi sobre la censura als llibres d'història i es van posar molt nerviosos. Els suposats defensors del mètode científic, la majoria de vegades, funcionen amb el si l'encerto l'endevino i no saben distingir sobre la veracitat dels documents. Al final, em va demanar que busqués un altre director, però en cinc anys cap no va voler dirigir la meua tesi. Com poden acusar-me de manca de rigor quan ells no manegen les eines per distingir un document verídic d'un de fals? Passava que jo explicava el que no volien que expliqués, i la cosa que més em preocupa és que la història de Catalunya, molt sovint, la redueixen a un acte de fe que fan els conversos, i la ciència no pot basar-se en actes de fe.

—Quin és el vostre objectiu?

—Per mi, parafrasejant aquella frase de Joan Fuster que diu que llegir és rellegir, llegir és pensar i vull —ho he dit algun cop— eixamplar la consciència, sóc un cercador de consciències. Vull fer pensar, sí, però ho vull fer al marge de la pista d'Scalextric on els cotxes fan voltes sense parar i sense sortir-ne. Sovint volen que el nostre pensament sigui així.

—D'aquí prové, suposo, una part de la motivació de la creació de l'Institut de Nova Història.

—L'Institut va començar a funcionar fa uns deu anys, amb la voluntat de donar-me una cobertura professional. Em dedico a la investigació històrica des dels 27 o 28 anys i des de llavors sempre he hagut de treure diners del sou per a la recerca i haver de combinar feines i flexibilitats per poder recercar. A mesura que vaig anar publicant i fent més conferències, vaig aconseguir més recursos i al voltant meu es va anar acostant gent, tant investigadors per una banda com petits mecenes per una altra, que volien contribuir a redescobrir la nostra història i que sovint han fet aportacions molt valuoses, com la de les més de 150 persones que han passat pels simposis a Arenys de Munt, per exemple.

—El vostre llibre també és una defensa contra nombrosos atacs que heu patit. Un dels més bèsties és el del Centre d'Estudis Colombins, del qual formàreu part...

—A la gent del centre jo els era útil quan era un noi simpàtic que publicava coses i que els estava bé. Ells començaven a insinuar que potser, si no s'havia de molestar ningú, es podia pensar que en Colom era català. Quan jo publico que és en Joan Colom i Bertran, que bona part de la marineria era catalana, que varen sortir del port de Pals i que no ens havíem d'avergonyir de res, varen entrar en pànic. Només volien dir que en Colom era català i mantenir tota la resta de la història colombina tal qual. Van deixar de publicar-me articles que estaven d'acord amb totes les fonts excepte les de l'estat, que sembla que són les úniques que els interessen, perquè són el braç ximple de la inquisició espanyola, com la Universitat, i no ho saben.

—Tot i això, que Colom sigui català i sigui en Joan Colom i Bertran no seria una gran diferència. No passaria res per admetre-ho...

—Això és veritat per a la gent que està al marge de l'oficialitat espanyola o fins i tot de la Generalitat de fa dos dies. No passaria res si tots tinguéssim una altra ideologia i no estiguéssim pendants de què diran a Madrid. Però una cosa que m'ha ensenyat el tracte amb la gent és que abans de veure la documentació ja et diuen que això és impossible i que no pot ser. A molta gent no li importaria, però tot depèn del que tu tens a perdre. En funció d'això defenses una causa o una altra, i si Colom és català alguna cosa s'ha de moure. Jo em faig gran descobrint la llengua, la nació, la independència, la cultura i Colom podria ser un tema per a un país adult, però tothom ha intentat que plegui, vaig estar cinc anys en silenci abans de poder publicar el primer llibre i gairebé no es podia parlar de res. Colom té una dimensió internacional i l'hauríem d'aprofitar.

—De fet, proveniu de la filologia. Com s'acosta un filòleg al segle XV català?

—Que jo sàpiga, els llibres d'història estan escrits amb lletres. Un poema de Riba o d'Ausiàs March o d'Espriu s'analitza de la mateixa manera que quan s'intenta desvelar un enigma històric. A mi em varen educar totalment en castellà i el primer llibre en català me'l van deixar al Centre Excursionista. Després a casa vam tenir la Història de Catalunya de Rovira i Virgili i la recerca lingüística i la històrica han tingut interessos paral·lels, com podria haver estat la política, l'economia o el dret, aspectes que no he desenvolupat.

—Les vostres recerques han atribuït catalanitat a Cervantes, a l'autor de La Celestina i del Lazarillo de Tormes i fins i tot a Leonardo da Vinci...

—En el cas de Da Vinci, és per la seva formació cultural, un patró que es repeteix en el cas de Colom. És impossible que un analfabet al marge de tot pugui anar a aprendre de pintar i surti fet un savi, no pot ser. Lleonard era un estudiós i erudit, era un científic. He estat tres o quatre anys per arribar a saber qui era. Jo pensava que era un intocable, un fill d'un papa, i no em vaig errar gaire, era un nebot de Sixt IV i germà de Juli II, i per això podia entrar al Vaticà i viure com vivia. Però és clar, fa 35 anys que em dedico a mirar els fets críticament, i aquesta és la manera de poder descobrir-ho.

—Per què penseu que en aquest país ens apassiona tant la història?

—Ens apassiona de la mateixa manera que en els anys cinquanta ens apassionava l'erotisme. Aquí, tot allò que està prohibit, tergiversat i ocult suscita el nostre interès, i encara més si afecta la memòria col·lectiva i ens ajuda a sortir de l'amnèsia. Els espanyols no tenen tanta passió perquè pensen que la història és com és, els catalans són més inquiets i tenen passió per tot allò que els han ocultat.

Per Sebastià Bennasar

21.04.2017 22:00

PAÍS > PRINCIPAT

Si voleu comprar el llibre La Data del naixement d'en Colom' el podeu trobar a la botiga de VilaWeb

<http://www.vilaweb.cat/noticies/jordi-bilbeny-el-centre-destudis-colombins-i-la-universitat-son-el-brac-tonto-de-la-inquisicio-espanyola-i-no-ho-saben/>